

: ทำได้ภายในชาตินี้

รศ.ดร.มนสิข สัทธิตสมบุรณ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ชุดฝึกปฏิบัติการเหนือตำรา : การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย: ทำได้ภายในชาตินี้

ผู้เขียน : รศ.ดร. มนสิข สิริธิตสมบุรณ์

สถานที่ทำงาน : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

อ. เมือง จ. พิษณุโลก 65000

โทรศัพท์ 081-5334832

e-mail: monasits@nu.ac.th

ISBN : 978-616-582-376-0

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กรกฎาคม 2564 จำนวน 300 เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบล
ลำไทร อำเภอมโนรมย์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร 035 248 000 ต่อ 8555-56
โทรสาร 035 248 000 ต่อ 8545
E-mail mcupress8558@gmail.com

คำนำ

ชุดฝึกปฏิบัติการเหนือตำราเรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย: ทำได้ภายในชาตินี้ ประกอบด้วยหัวเรื่องสำคัญๆ 7 เรื่องคือ ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน จุดประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียน ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียน ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน และขั้นตอน/กระบวนการการวิจัยในชั้นเรียน โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ความสะดวกกับครู-อาจารย์นำไปศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติการวิจัยชั้นเรียนของตนเองให้สำเร็จลุล่วงได้ภายในชาตินี้.....5...5....5

เพื่อประโยชน์สูงสุดจากชุดฝึกปฏิบัติการเหนือตำราเล่มนี้ ผู้อ่านควรทำความเข้าใจและทำแบบฝึกปฏิบัติด้วยตนเองควบคู่กันไปด้วย ตั้งแต่แบบฝึกปฏิบัติ 1-7 รวมทั้งการเตรียมพร้อมเพื่อนำไปฝึกปฏิบัติการจริงในชั้นเรียนของตนเองต่อไปได้ด้วย.....D.....D.....D

ผู้เขียนได้พัฒนาชุดฝึกปฏิบัติการเหนือตำราเล่มนี้ จากประสบการณ์การสอน จากการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง จากการฝึกอบรม จากข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน รวมทั้งได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง เพื่อความกระชับของเนื้อหาและตัวอย่างที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างสรรค์ให้ชุดฝึกปฏิบัติการเหนือตำราเล่มนี้ใช้ได้ผลเป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถนำไปใช้ฝึกอบรมครูเพื่อการวิจัยชั้นเรียนอย่างง่ายกันอย่างแพร่หลายต่อไป.....GO.... Go.....Go

มนสิข สิทธิสมบุรณ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน	1
ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน	2
จุดประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียน	4
ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน	5
ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียน	8
ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน	8
ขั้นตอนหรือกระบวนการทำวิจัยชั้นเรียน	10
ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดปัญหาและหาสาเหตุปัญหา	11
แบบฝึกปฏิบัติ 1 การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน	19
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา/แนวทางแก้ปัญหา	20
แบบฝึกปฏิบัติ 2 เลือกสาเหตุปัญหาและกำหนดวิธีการแก้	22
แบบฝึกปฏิบัติ 3 การกำหนดหัวข้อหรือชื่อปัญหาการวิจัย	29
แบบฝึกปฏิบัติ 4 ระบุเหตุผล/ความสำคัญของปัญหาการวิจัย	30
แบบฝึกปฏิบัติ 5 การเขียนวัตถุประสงค์การวิจัย	33
ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการแก้ปัญหา	34
แบบฝึกปฏิบัติ 6 การดำเนินการแก้ปัญหา	36
แบบฝึกปฏิบัติ 7 การเขียนโครงร่างการวิจัย	40
ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลและเขียนรายงานการวิจัย	42
บรรณานุกรม	50
ภาคผนวก	52
ภาคผนวก ก. ตัวอย่างเครื่องมือในการแก้ปัญหา และตัวอย่างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	53
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างการเขียนรายงานการวิจัย	69
ภาคผนวก ค. แนวทางการเขียนโครงการฝึกอบรม เชิงปฏิบัติการเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน	77
ภาคผนวก ง. แบบฟอร์มการเขียนโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน	82

การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่าย (Classroom Research)

ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 24 ข้อ 5 ได้ระบุว่า “ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้” รวมทั้งความในมาตรา 30 ได้กำหนดอีกด้วยว่า “ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา”

นอกจากนี้หน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ยังได้เห็นความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังเช่นการกำหนดหลักสูตรวิชาชีพครู 5 ปี โดยเน้นความสำคัญของการสอนและการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนควบคู่ไปด้วยกัน การกำหนดให้ครูต้องบันทึกทำแผนการจัดการเรียนรู้ และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในการปรับตำแหน่งและวิทยฐานะครูให้สูงขึ้น

ดังนั้นบทบาทของครูยุคใหม่เพื่อการพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการทำวิจัยในชั้นเรียน และฝึกปฏิบัติตนเองให้เป็นครุนักวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไปได้อีกด้วย

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

คำว่า “การวิจัยในชั้นเรียน”(Classroom Research) มีความหมายใกล้เคียงกับคำศัพท์อื่นอีกหลายคำคือ

- การวิจัยในห้องเรียน (Classroom Research)
- การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research)
- การวิจัยของครู (Teacher Research)
- การแสวงหาความรู้เชิงสะท้อนด้วยตนเอง (Self-Reflective Inquiry)
- การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Developing Research for Learning)

ในความหมายของคำศัพท์เหล่านี้ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายเช่น

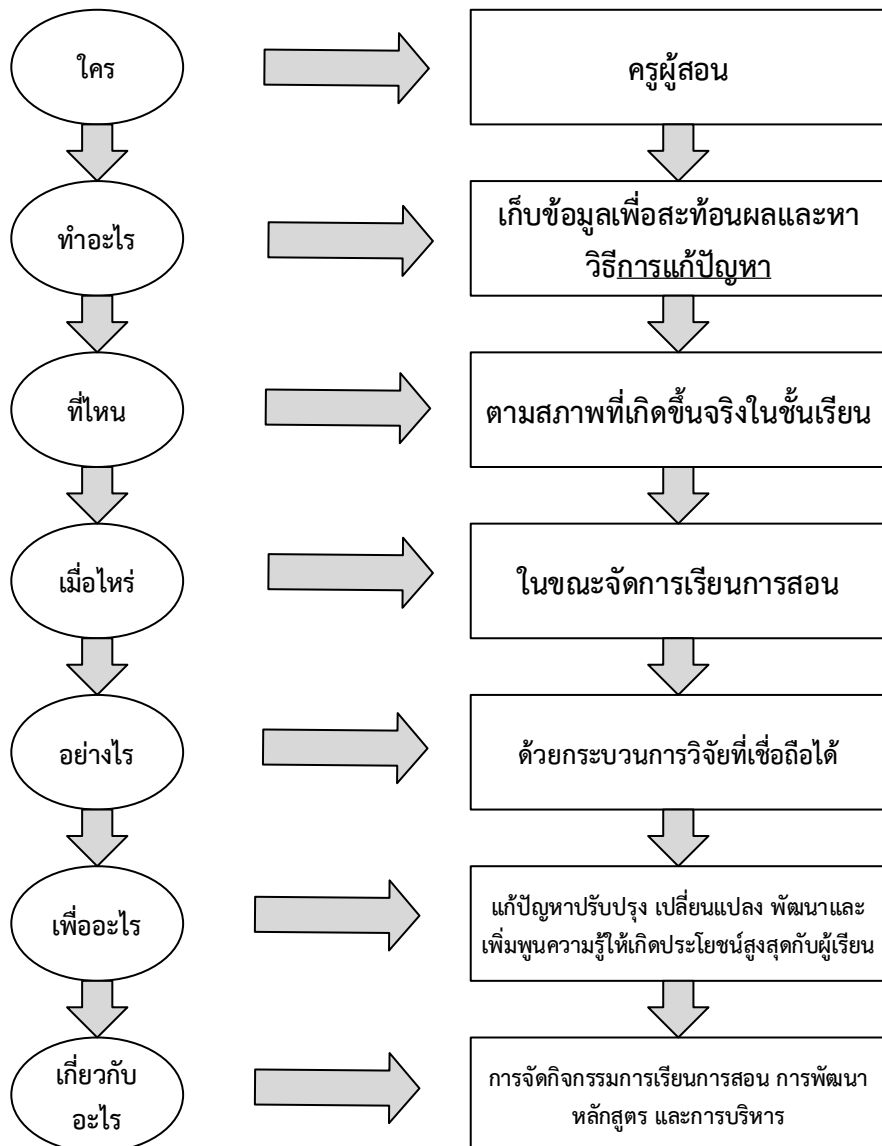
อุทุมพร จามรมาน (2537: 37), สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม (2538: 6), สุวิมล ว่องวาณิช (2543: 11) ให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียนว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อันเป็นจริงที่เชื่อถือได้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในบริบทของชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จากการประมวลคำศัพท์และคำนิยาม เห็นว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีความหมายครอบคลุมทั้งการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยของครูและการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อีกทั้งเป็นคำที่สั้น กระชับ ชัดเจน เข้าใจง่าย และเป็นที่ยอมรับใช้กันโดยทั่วไปในยุคปัจจุบัน จึงขอใช้คำนี้ในการอธิบายว่า

การวิจัยในชั้นเรียน คือ

การดำเนินการของครูอย่างเป็นระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการสะท้อนผล และหาวิธีการแก้ปัญหาตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน ด้วยกระบวนการวิจัยที่เชื่อถือได้ เพื่อการแก้ไข ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนา และเพิ่มพูนความรู้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ทั้งในด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร และการบริหารจัดการเรียนการสอน ดังภาพสรุป

การวิจัยในชั้นเรียน คือ

จุดประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนมีจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อการแก้ปัญหาการเรียน การสอน เพื่อการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนให้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน ของครูและการปฏิบัติวิชาชีพในหน้าที่ของครูให้เป็นครูมืออาชีพต่อไป

ประวิต เอราวรรณ์ (2542) ได้สรุปว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีเป้าหมาย สำคัญเพื่อการแสวงหาคำตอบจากปัญหาหรือข้อสงสัยของครู และเพื่อคิดค้น พัฒนานวัตกรรม เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาจัดการเรียนการสอน

อุทุมพร จามรมาน (2544) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนของครูมี จุดประสงค์หลักคือ การแก้ปัญหานักเรียนบางคน บางเรื่อง และมีวัตถุประสงค์รอง คือ การขอตำแหน่ง ของผลงาน

สุวิมล ว่องวาณิช (2544) อธิบายว่าการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดประสงค์คือ การพัฒนาการเรียนการสอน การค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการ พัฒนาศักยภาพ

กล่าวโดยสรุป จุดประสงค์สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนคือ

เพื่อ (1) การแก้ปัญหา (2) การพัฒนา (3) การปรับปรุง (4) การ เปลี่ยนแปลง และ (5) การเพิ่มพูนความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนในชั้นเรียน ทำให้ครูได้มีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

ก. ลักษณะความแตกต่างของการวิจัยชั้นเรียนกับการวิจัยทางการศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียนมีจุดเน้นที่แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษาคือการวิจัยในชั้นเรียนมุ่งศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนระหว่างครูและนักเรียน และเน้นเฉพาะจากการปฏิบัติงานของครูในชั้นเรียนหรือในโรงเรียนเท่านั้น **ไม่เน้นระเบียบวิธีวิจัย** มากนัก ไม่จำเป็นต้องมีการสุ่มตัวอย่าง **ไม่เน้นสถิติวิเคราะห์ที่สูงเกินไป** และผลการวิจัยก็**ไม่เน้นการสรุปอ้างอิง** เพราะเป็นการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะในชั้นเรียน ดังที่ อุทุมพร จามรมาน (2544: 2) ได้อธิบายความแตกต่างไว้ดังนี้

	การวิจัยในชั้นเรียน/โรงเรียน	ทางการศึกษา
1. ผู้ทำ	ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร	นักการศึกษา/นักวิจัยทางการศึกษา
2. ทำอะไร	โรงเรียน แก้ปัญหา/เสริมนักเรียนบางคน/ ครูบางคน/ผู้บริหารโรงเรียน บางคน/ศึกษานิเทศก์บางคน ในเรื่องเล็กแต่สำคัญ	หาข้อมูลเพื่อพัฒนานักเรียน กลุ่มใหญ่/ครูกลุ่มใหญ่/ผู้บริหาร โรงเรียนกลุ่มใหญ่/ศึกษานิเทศก์ กลุ่มใหญ่ ในเรื่องที่สำคัญและ ใหญ่ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ
3. ทำเมื่อไร	เมื่อพบปัญหา	เมื่อมีงบประมาณ แรงงาน เวลา
4. เริ่มอย่างไร	มีปัญหาแท้และหาสาเหตุได้	ประเด็นที่ต้องทำ เพื่อกำหนด นโยบายหรือแก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ
5. ทำอย่างไร	พบปัญหาแท้ หาสาเหตุ เลือกวิธีแก้ที่เหมาะสมที่สุด ลงมือแก้ จดบันทึก ทำรายงาน 2-3 หน้า	มีปัญหาที่ต้องวิจัย ศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ออกแบบการวิจัย กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ด้วยสถิติ โดยอาศัย คอมพิวเตอร์ (ถ้าต้องการ) สรุป เขียนรายงาน เน้นที่การ อภิปรายผล